

Értékőrzők

HÍRLEVÉL

I. évfolyam 1. szám

2019. április

Bemutatkozunk a Fóti Települési Értéktár Bizottság

A magyar nemzeti értékek és hungaricumok gondozásáról szóló 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelet alapján Fót Város Önkormányzat Képviselőtestülete a 433/2013. (IX. 18.) KT határozatával Települési Értéktár Bizottságot (FÓTÉB) hozott létre.

Feladatunknak tekintjük:

Fót történelmi, kulturális, természeti, tárgyi és szellemi örökségének, helytörténeti emlékeinek, eszközeinek, szokásainak, életmódjával kapcsolatos emlékeinek összegyűjtését, dokumentálását, megőrzését és védelmét a jövő nemzedéke számára.

A helytörténeti gyűjtemény átmeneti elhelyezését önkormányzati raktárhelyiségekben biztosítjuk.

Az ebből fakadó feladatok a gyűjtemény folyamatos gondozása, gyarapítása, magas szintű bemutatása (*Hagyományörző Napkiállítás 2018.03.25., 50 éves a Fóti Ősz” jubileumi kiállítás 2018.09.14., Fóti kiállítás a Megyei Értéktár Napon, Isaszegen, 2018.12.11.*), népszerűsítése a helyi médiában, saját kiadványokban, közösségi oldalakon.

Klubestjeinken, hagyományörző, közösségi rendezvényeken helyet adunk a város múltjának megismerésére. Kapcsolatot tartunk a környező települések Értéktár Bizottságaival, (*Erdőkertes, Dunakeszi, Isaszeg, Mogyoród, Szada*) kulturális párbeszéd keretében segítjük egymás munkáját.

A bizottság felterjesztése során jelenleg négy helyi érték szerepel, a Megyei Értéktárban:

Római Katolikus templom, Károlyi Kastély, Fóti Károlyiak kulturális öröksége, Németh Kálmán Emlékház.

Folyamatban lévő felterjesztéseink:

SuumCuique telep, Fóti Somlyó Természetvédelmi terület, Fóti gasztronómiai különlegességek, Gyöngyöskoszorú, Somlói galuska, Muharay faluszínpad, Reformkori kulturális örökségek, Kisalagi fenyves története.

A bizottság által létrehozott több száz darabos tárgyi- és dokumentumgyűjtemény – a reményeink szerint közeljövőben megvalósuló – **Fóti Helytörténeti Múzeumban** kerül elhelyezésre.

Önkéntes munkánkat számos önzetlen helyi lakos segíti, ezúton köszönjük támogatásukat és felajánlásukat!

BESZÉLGETÉS A FÓTI NÉPVISELETRŐL

A fóti lányok, asszonyok az 1960-as évekig hordták a hagyományos falusi viseletet. A II. világháború után már a régi alapanyagokat nem volt könnyű beszerezni, a hagyományos viseletet „nem nézték semmibe”, „szabadultak tőle”. A lányok és az asszonyok fokozatosan „kivetkőztek”, „átöltöztek” városi viseletbe.

A hagyományos fóti népviseletről Kovács Jánosnéval és Elekné Szemők Zsókiával beszélgettünk egy márciusi délelőttön.

A 90 éves Kovács Jánosné született Bertók Julianna még édesanyjától tanulta a hagyományos viselet darabjainak készítését, az esküvői ruháját is az édesanyja varrta. Később ő maga is varrta a „böszoknyákat”, ingeket a családtagoknak, utóbb már csak hagyományörzésből öltöztetett fel babákat fóti viseletbe az unokái, dédunokái számára.

A Fóti Népművészeti Szakgimnázium és Gimnázium viseletkészítőinek is Juliska néni volt az egyik adatközlője, ő mutatta meg a varrni tanuló fiataloknak az egyes ruhadarabok, pl. a bő szoknya ráncolásának a módját (amit nekünk is lediktált lépésről-lépésre) vagy a dörgölt kötény készítését.

„1962-ben vagy 63-ban a Bosnyák téri piacon vet-tük meg télire, a verembe való zöldséget és a rendőrök hatónk közül engem bevitték az őrszobára, mert én még hagyományos parasztviseletben voltam és azzal gyanúsítottak, hogy biztos továbbadom a zöldséget, mert üzletelő parasztszónya vagyok. Akkor megharagudtam a ruhámra, levettem én is. Később nagyon megsirattam, amikor édesanyám átvitte Csomádra eladni, emlékszem 600 Ft-ot kapott érte.” Juliska néni elmondta, hogy a hagyományos „delin” vagy „dupla bimbós” ruha elkészítése abban az időben nem volt olcsó, főleg Édesanyjának és a hasonló sorsúaknak, akik egyedül, özvegyen maradtak gyerekekkel a háborúban. Újpalotán a Schwarz-boltban, Fóton pedig a Weiss és Steiner üzletben (a mai Deák utcában, a Németh vendéglő helyén) kislány korában szívesen bámészkodott vagy vitte haza, amit nagyanyja vásárolt. „Négyszögletes nyakrakendőt is lehetett kapni Schwarz-nál, de annak a koszorúja „hitványabb”, ritkásabb gépi hímzésű volt, mint amit a mezőkövesdi asszonyok kézzel varrtak.

A Helytörténeti Gyűjtemény számára sok szép régi fényképet kaptunk Juliska nénitől, melyeken még láthatók a hagyományos viseletek. Pl. az édesanyja esküvői ruhájának a színe hagyományosan még fekete volt -1919-ben esküdtek a szülei-, csak a kötő volt fehér.

A mennyasszonyi koszorúban, a híres gyöngyös pártában korábban még voltak színes virágok is, később már ez is csak fehér volt. A gyöngyös pártákat a Garay-piacnál csinálták egy üzletben, oda jártak a veresegyháziak is, de az övéké keskenyebb volt, mint a miénk.

Esküvő után a gyöngyös koszorút berámáztatták és a „sublat” fölé tették. Nagyon régen, pl. a nagyanyámét mikor meghalt kivették a rámából és a koporsójába tették.

Kovács Jánosné őszinte, hiteles elbeszéléseiből is megismerhetjük az egykori fóti élet mozzanatait, küzdelmeit (a hangfelvételek a helytörténeti gyűjtemény tulajdonát képezik) és a régi fótiak által viselt jellegzetes ruházat színeit, formáit, amik egykor kifejezték viselőjük korát, családi állapotát, tehetőségét és azt is, hogy tulajdonosa milyen alkalomra vette fel.

Ezúton is köszönjük Juliska néninek a bizalmat és a sok értékes információt! Jó egészséget és sok szép évet kívánunk neki a családja körében!

Kiss Eszter

A SUUM CUIQUE TELEP

Az I. világháború után az országszerte jelentkező lakás gondok komoly feladatot róttak az akkori Kormányra. A gyalázatos trianoni döntés következtében az ország kétharmadának elvesztése milliós nagyságrendű népesség mozgást indított el. Az idegen uralom alá került, üldözötté vált magyarok tömegei kényszerültek elhagyni otthonaik, értékeiket, s jelentek meg a csonka Magyarország határain. Közülük sokan családotól, gyerekeikkel marhavagonokban éltek egy-két éven keresztül, amíg valahogy munkát és lakhatást tudtak szerezni maguknak. Ehhez jött még hozzá a világháborúban elvesztett, vagy nyomorékká vált férfiak után maradt özvegyek, árvák tömege, akik szintén igen nagy szegénységben éltek. Rájuk gondolva kezdődtek meg Budapesten és vidéken egyaránt az olcsó, gyors, egyszerű lakások, illetve telepek építései.

A fóti Suum Cuique telepet gróf Károlyi Lászlóné Apponyi Franciska hozta létre, s 1922-ben Horthy Miklós kormányzó avatta fel. A telep több volt annál, minthogy lakhatást kínált volna a szegényeknek, a háború kárvallottainak. Apponyi Franciska kivételes szociális érzékének és társadalmi felelősségvállalásának köszönhetően a létrejövő új településrész nemcsak házakat jelentett, hanem a grófné által folyamatosan gondozott közösséget, mely már a házak épülésétől kezdve kovácsolódott össze azzal, hogy a grófné helyi kisembereket, gazdákat, iparosokat nyert meg a nemes ügynek. Az itt új életet kezdők sorsát nyomon követte, segítette, ügyes-bajos dolgaikban hozzá fordulhattak.

A „Suum Cuique” – vagyis a „Mindenkinek a magáé” jelszó a házak ormán is olvasható volt, továbbá a ház falán zöld növényornamentikával díszített kerámia tábla hirdette, hogy az adott ház, melyik ország, illetve kinek az adományából épült fel. Az adományozó országok közé tartozott: Amerika, Ausztrália, Törökország, Japán, Brazília, Görögország. Az adományozó személyek körében XI. Pius pápa és számos hazai és külföldi politikus neve is szerepelt.

A telep, amely a jelenlegi Fruzsina utca és az Apponyi Franciska utca házait jelentette, az eltelt közel 100 év alatt megváltozott. A házakat időközben átépítették, legtöbbjükhez hozzáépítették, de azok az egyszerű kis házak akkor igen nagy örömet jelentettek azoknak, akik ott lakhatást kaptak. Egy épületen azonban még ma is látható a díszes tábla.

Balogh Dávid

Fóti község Segítő és Népjóléti Bizottsága 1922-ben. Az ülő sorban balról az első id. Szóri János. Ez a helybéliekből álló 23 tagú bizottság döntött a felépült Suum Cuique házak odaítéléséről. Ha valaki felismer még valakit a képen látható személyek közül, kérjük, jelezze felénk.

FÓT ÉS TERÜLETÉNEK TÖRTÉNETE

HONFOGLALÁS ELŐTTI IDŐSZAK (I. RÉSZ)

A fóti tájon évezredek során folyamatosan lakó **nemzetségi és törzsi szervezetben élő népek** neve ismeretlen. Ezen korok megismerésében segít a régészet. Az egyes őskori népcsoportok híres lelőhelyükről, jellegzetes edénytípusukról, temetkezési szokásukról stb. kapják a nevüket, ezeket kultúrának nevezzük. Fót és közvetlen tája három nagy régió találkozásánál fekszik. Ezek a Dunántúl, az Alföld és az É-középhegység déli nyúlványa, a Gödöllői-dombság, tehát Fót földjén több irányból is megtelepedhettek a kultúrák.

Első régészeti leleteink az **újkőkorból, neoítikumból /Kr.e. 6000-4500/** valók. A régészek a Rossztemplom-dűlőben /Sikátor/, a Konya-Monya /Első-rét/ nevű helyen, a Nádas-tó- dűlőben, a Mogyoródi-patak árteréből kiemelkedő dombon pelyvás anyagú cserepeket, edénytöredékeket találtak. Ebben a korszakban a klimatikus változások jótékony hatására az emberi közösségek áttértek a földművelésre és állattenyésztésre. Ez az életmód már szükségessé tette az állandó települések kialakítását.

A **rézkor leletei /Kr. e. 4500-2800/**: A rézből készült eszközök és fegyverek nagyarányú elterjedése megváltoztatta az élet minőségét. A rézzel együtt elterjedtek az arany ékszerek is.

A csapadékosabb, hűvösebb időszak beköszöntével a földműveléssel szemben az állattartás jelentősége növekedett meg. Ennek következtében a kisebb létszámú, rövidebb életű települések sűrűbben hálózták be a vidékeket. Ebben az időben jöttek létre a falvaktól, majoroktól különálló temetőik.

Fóton a Konya-Monya /Első-rét/ nevű részen, a Vasútállomás elnevezésű lelőhelyen, a Rossztemplom-dűlőben, a Mogyoródi patak árteréből kiemelkedő homokhátságon, a Tökerti-dűlőben találtak rézkori leleteket. Az előkerült cserepek az un. bolerázi és péceli /badeni/ kultúra hagyatékai. Ezen a helyen minden bizonnyal a péceli kultúra népének faluja állt. A péceli népesség életében igen nagy szerepe volt a szarvasmarha tenyésztésnek. Például szarvasmarhák húzták a négykerékű kocsikat.

A **bronzkor leletei /Kr. e. 2800—900/**: Középső korszaka hosszan tartó virágzó fejlődést hozott. Ekkor jöttek létre az Alföldön és a Duna mentén azok a lakott helyek, a tellek, amelyek a hosszan tartó egyhelyben lakás bizonyítékai. Ilyen telepek jellemzik a hatvani kultúrát. Ezeket olykor erődítésekkel, árkokkal vették körül, melyekhez nyílt településrészek csatlakoztak. A Gödöllői-dombságon hatvani földvárak sorakoztak. Fóton a Konya-Monya /Első-rét/ nevezetű helyen talált leletek kora bronzkoriak, a Szabó Dezső u. 17. telkén előkerült sír és leletei pedig a nagyrévi kultúra népének kulcsi csoportjába tartoznak. A leletet a tulajdonos, Marton Béla jelentette be 1977-ben, és Horváth Lajos juttatta el azokat a múzeumba.

A vaskor /Kr.e. 900 - Kr. születése körül/: A késő bronzkor végén lefolyt népmozgások során az ország keleti és nyugati felén két nagy, eltérő jellegű kultúra alakult ki. Az Alföldön és ÉK-Magyarországon a keleti eredetű preszkíta műveltség terjedt el, a Dunántúlon a hallstatti kultúra élte életét.

A vaskor Kárpát-medencei népei közül a szkítákon kívül a nyugatról érkező kelták is jelen voltak a térségben. A Dunakanyarban az eraviscus, vele szemben, így Fót vidékén is az oscus kelta törzs telepedett le. A szkíta és kelta nép összeolvadása vidékünkön is végbement, mely folyamat kelta fölény kialakulásával járt. Fót földjéből koravaskori leletek a Konya-Monya nevű helyen kerültek elő. Kelta maradványokra a Rossztemplom-dűlőben, a Konya-Monya /Első-rét/ területén, valamint a Nádas-tó- dűlőben leltek.

A kelta uralomnak a Római Birodalom vetett véget, amikor kiterjesztette hatalmát a Dunántúlra és azt Pannónia néven római tartományra szervezte. Ugyanabban az időben a Dunától keletre eső részt az iráni eredetű szarmata nép foglalta el. A szkíta és kelta népelemek továbbélése azonban később is kimutatható.

Szűcs Mária

Felhasznált irodalom: Horváth Lajos: Fót története 1711-ig. Fót, 2014.

Fót térképe

Északnyugat

1. Óreg Somlyók-alja
2. Kőakó
3. Gödi földek
4. Kurjancsok
5. Bányák (Tóli-bányák)
6. Bányai szőlők
7. Muszaj-szőlők
8. Sopronok
9. Csipányok
10. Topolya

Északkelet:

1. Új Somlyók-alja
2. Somlyó-hegy
3. Páskom (marhalegelő) Barcagárokka, Kavicsbányával és a Nagy-tóval
4. Óreg-hegy
5. Szerűskertek
6. Lógerkertek
7. Szőlőkalja
8. Zsellér-földek
9. Disznó-páskom

Délnyugat:

1. Maris-hegy
2. Alagok (Nagy-Alag, Homok-Alag)
3. Kender földek
4. Első rétek
5. Konyamonya (Büdöskút)
6. Nádas-tólak (Bütykösök)
7. Töltési földek (Gombaiék bolgárkertészete)
8. Szegények rétje
9. Túlsó csipányok
10. Rossz Templom-dűlő
11. Templom-dűlő

Délkelet:

1. Disznó-páskom
2. Tökert
3. Pap-föld
4. Cigánykút
5. Zsellér-szőlők
6. István-hegy
7. Kereszt-dűlő
8. Kis Első-dűlő
9. Nagy Első-dűlő
10. Kopaszhegy
11. Nagy Örömhegy
12. Hosszúk
13. Kis Örömhegy
14. Bodzás
15. Száraz-kút
16. Barna-tó
17. Bolgár-föld

Fóti dűlők elnevezése az 1930-as évekből

(Huszai Gábor: Fót nagyközség monográfiája. Fót, 1935-36. II. kiad. 1995.)

MIT ÍRNAK A FÓTI KÁROLYI KASTÉLYRÓL A KORABELI TUDÓSÍTÓK? (I. RÉSZ)

A Károlyi család 1808-ban vásárolta meg a fóti uradalmat. Gróf Károlyi István az 1840-es években nagyszabású építkezés-sorozatát indította el Ybl Miklós felkérésével, amelynek eredménye a hazai és európai klasszicista kastélyok legszebb épülete lett. Lássuk, mit írnak erről a korabeli tudósítók.

Fényes Elek 1851.

„Fóth magyar falu Pest vármegyében, Pesthez másfél órányira: 350 katolikus, 250 evangélikus, 1400 református lakos, katolikus és református szentegyházakkal. Ékességére szolgál az urasági szép kastély, egy gyönyörű angolkerttel együtt, melly jelenleg egész Magyarországon a legszebbek közt díszlik. Földei a helységnek homokosak, s inkább rozsot, mint búzát teremnek, legelője elég, szőlőhegye igen jó bort terem. Bírja a nemesszívű Károlyi István gróf, s a helység feje egy uradalomnak.”

Hunfalvi János 1856.

„Palotátul elég homokos úton éjszakkeltre kell mennünk s körülbelül egy óra alatt Fóthra érünk, mely helység gr. Károlyi István terjedelmes uradalmának főhelye, több mint 2000 magyar lakossal. A különben elég ronda helység díszé az úri kastély s az új katolikus szentegyház. A kastély újkori ízlésben épült, külseje nem sok építészeti czifraságot mutat, de igen nyájas. Belül pedig nagy hozzá tudással s választékossággal van berendezve, s pazarul ékesítve. A kastély fő ékessége a válogatott és elég nagy könyvtár, mint illő volna, hogy minden magyar úr hajlékában található legyen. Gróf Károlyi István, a kastély építője és tulajdonosa, egyik legnemeslelkű hazafi, ki a művészetet és tudományt s a közintézeteket bőkezűleg gyámoaltja. Fóthot igen bájos lakhellyé változtatá, hol idegen is nem egy évet fog találni. Különösen a mindig nyílt kert, melylyre a kastély homlokzata szolgál, bizonyosan mindenkinek sok gyönyört fog nyújtani.

Ormós Zsigmond 1862.

„A bejárat helyiségek az ebédlő-, társalgási-, billiárd-, olvasó-, s könyvtártermekből és kápolnából állottak. Úriasszerűség, rendtartás és hiú mutogatástól tartózkodás az úrilak szembeötlő jellegét képezik, mikről a tudományos képzettségű, honfias értelmű s művészpártoló nemes gróf jellemére dicséretes következtetést vonhatunk. A rend nemcsak a

bútordarabok állásaiban s az apróságok elhelyezésében, hanem például a folyóiratok s a napilapok egyes számainak pontos sorozatában, a hiú mutogatástól tartózkodás pedig leginkább abban mutatkozott, hogy a tisztelt tulajdonos arcképét az egész lakásban sehol sem találtam.”

A Vasárnapi Újság 1877. novemberi számából „Igénytelen, közönséges falu vala Fóth, midőn a gróf Fekete család magvaszakadása után, vétel útján, Károlyi István gróf kezére szállott. Pompás temploma, jóniai oszlopok által emelt díszes kastélya és az 1826-ban Erményi Ignác műkertészi ízlése által tervezett és ültetett angolkert mai tulajdonosuknak alkotása. A főváros kiránduló közönsége jól ismeri e kertet, melynek rengeteg gesztenyései, platánjai alatt annyiszor pihen, ízléses virágokertjét, egész telepet alkotó virágházát, vadregényes vízesésekben megtört tavait, pompás kilátásait a Duna merész rithmusban változó heglánczára s a távol homályba elmosódó fővárosra.

Kevesben ismerősek e kastély bensejével. Pompás, aranyozott kötésekben foglalt, mitegy 20 000 munkát felölelő könyvtárával, gazdag márványgyűjteményével, ízléses szalonaival, Blaas, Ligeti, Markó, Richter és más mesterek műveit magába foglaló képtárával, díszes házikápolnájával és márvány ebédlőjével, mely műemkek egymagában. És mennyi emlék fűződik e kastélyhoz! A forradalom napjaiban innét indult ki a híres Károlyi-ezred csatára. Amott a kis könyvtár, az öreg gróf kedvenc tanulmány és társalgó helye. Báró Eötvös és Kemény, gróf Dessewffy Emil és Nyáry Pál, Lonovics és Danielik püspökök hányszor lepték meg itt a forradalom utáni napokban az öreg Károlyit, vitaközönének véle a közügy egy előtérbe nyomuló kérdéséről és nyerték meg bőkezű pártfogását valamely keletkező intézetnek. E szoba az, melyben a gróf Vörösmarty főthi szőlő ajándokával meglepte. Amott a fehér márványkandalló, melynek közelében a félvak Garayt vigasztalta, ki a forradalomban reményeit és anyagi megélhetésének alapját veszítve, megtörve lélekben, testben, főthi Maecenásánál talált menedéket. 1861-ben az országgyűlés szétosztatása után egész Pestmegye értelmisége egybegyűlt a kastélyban, bucsuzni szeretett főispánjától. És itt adatott ki a megye vezérfeje: Nyáry által a passiv ellentállás országossá vált jelszava.

Molnár Krisztina

Forrás: Buda Attila irodalomtörténész és Ritoók Pál művészettörténész munkáiból

Régi fóti ételek AZ „ÖRÖMRÉTES”

Régen szokás volt Fóton, hogy a vőlegény az esküvő előtti héten vitt a menyasszony házához egy nagy mákos rétest. Egyrészt a sok apró mákszem ígéret volt a jólétre, másrészt ezzel is segíteni kívánt a lagzi előkészületeiben. Ezt a házilag készített rétest egy 60-70 cm átmérőjű kerek tepsibe csigavonalba tekerve helyezték. A tetejét tojásos tejföllel kenték meg, majd elvitték a pékhez, ahol a kemencében ropogósra sütötték. A töltelék mindig mák volt. Ez volt az „örömrétes”.

Később már búcsúra is sütöttek mákos rétest, de ezek már a ma is ismert formában, rudakban készültek. Ez a szokás a 20. század végéig fennmaradt. Egy idő után fokozatosan kedvelté vált a túrós, almás, meggyes, káposztás, stb. töltelék is.

Szűcs Mária

Dudás Andrásné Ilonka néni „örömrétese”, melyet a Fóti Könyvtár által rendezett „Ünnepek és hétköznapok ételei Fóton” című pályázatra készített

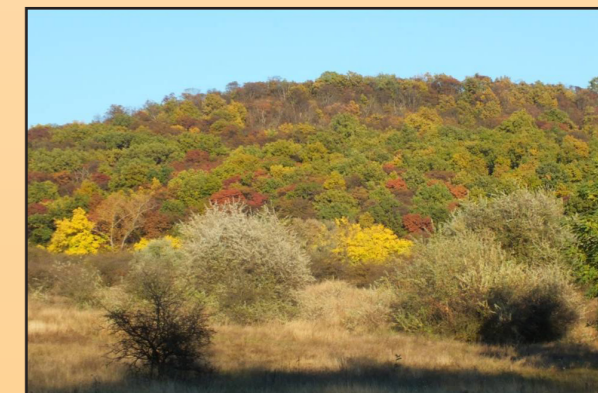
(Foto: Simon Attila)

FÓTI SOMLYÓ TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLET

A fóti Somlyón először 85 hektárt védtek le még 1953-ban, majd 1971-ben 150 hektárra bővítették a természetvédelmi területet. 1988-ban további területet vontak védelem alá, így lett 217 hektár, amelyből 105 hektár fokozottan védett.

A természetvédelmi terület létesítését a rendkívül gazdag növény- és állatvilág indokolta. A kutatások szerint 320 növényfaj, 650 hulló, különböző madarak, gerincesek élnek ezen a területen. Talán a leghíresebb a valódi ritkaságnak számító fóti Boglárka lepke, amely a szártalan csüdfű jelenlétéhez kötődik.

A Fóti Somlyón 2003-ban több állomással 3500 méter hosszú tanösvényt alakított ki a WWF hazai természetvédelmi szervezete. Kellemes sétával könnyen végigjárható a természeti értékeket bemutató tanösvény.

KÖZLEMÉNY

A Fóti Települési Értéktár Bizottság tisztelettel kéri Fót város lakosait, hogy segítse munkáját! Amennyiben tudomásuk van régi időkből származó dokumentumokról (fényképek, iratok, levelek, térképek, újságcikkek), használati tárgyokról, bútorokról, berendezési tárgyokról, fóti népviseletekről (pl. gyöngyös koszorú), textíliákról, gasztronómiai különlegességekről (receptek), épületekről, épületrészletekről, kérjük, vegyék fel a kapcsolatot a Bizottsággal.

Kapcsolattartó:

Balogh Dávid művészettörténész, +36-70-331-92-36, nkemlekhaz@gmail.com vagy juttassák el a kisebb dokumentumokat másolás céljából a Fóti Városi Könyvtárba (Dózsa György utca 12-14.)!

Szeretnénk dokumentálni, megőrizni értékeinket az utókor számára, hiszen ÉRTÉKEINK FENNMARADÁSA KÖZÖS ÜGYÜNK!

A FÓTI GYÖNGYÖSKOSZORÚ

A XX. sz. közepéig a fóti menyasszonyok népviseletben, ünnepi ruhában vonultak az oltár elé. A menyasszonyi ruha fontos kiegészítője volt a koszorú, mely a férjhez menő lány szüzességének jelképe. Fóton a menyasszonyok a XIX. sz. végétől a XX. sz. közepéig gyöngyös koszorút viseltek. Az első fellett tárgyi emlékünkn ebben a vonatkozásban 1883-ból való.

A koszorú színe a ruhához hasonlóan változott. Eleinte színes volt. A fehér alapú koszorút ezüst, arany, piros gyöngyökkel és piros virágokkal díszítették, de lehetett benne rózsaszín, zöld és világoskék is. Hosszú ezüst rezgők díszítették a koszorút, melyek bőven lógtak a homlokba és az arc elé is a rontás ellen. Ilyen ezüst rezgők zárták le kétoldalt is a menyasszonyi koszorút, a végén egy-egy nagy virággal. Ezekkel rögzítették a fejre. Háton, a copf alatt kötötték meg. Ezek a rezgős, virágos csüngők a copf két oldalán lógtak a menyasszony hátán. Éppen ezek az ezüst rezgős csüngők tették egyedivé a fóti gyöngyös koszorút.

Az 1920-as évek vége felé a színes koszorút fokozatosan leváltotta a tiszta fehér, melyet ezüstszínű gyöngyökkel díszítettek. A közepén kb. 20 cm magas, kétoldalt keskenyedő koszorút háton, az egy copfba font haj alatt kötötték meg széles, piros virágos hímzett szalaggal. Fontos volt, hogy a koszorút minél jobban rögzítsék, mert a hagyomány szerint, ha leesik, boldogtalan lesz a házasság.

A hajlított drótból készített alapra csúcsíves és kerek íveket rögzítettek kb. 3 sorban. A koszorút fehér viaszvirágokkal, levelekkel és bimbókkal, valamint fehér gyöngyökkel, kicsi kerek vagy szögletes tükrökkel, valamint ezüst rezgőkkel díszítették. Az archa lógó ezüst rezgőket leváltották a kicsi ezüst gyöngyökből álló rövid csüngők, melyek a homlokra, ill. az arc két oldalán lógtak.

A gyöngyöskoszorút a vőlegény bokrétájával, és az esküvői képpel együtt egy üveges, fából faragott kis szekrénybe helyezték. A koszorú alá díszes betűkkel került fel a házasulandók neve, valamint az esküvő időpontja. Ezt a kis szekrényt a „tisztasobában”, annak díszeként a két utcai ablak közötti falon, a sublót fölött őrizték, emlékeztetőül esküvői fogadalmukra.

Szűcs Mária
(Foto: Balogh Dávid)

Az Értéktár Bizottság tagjai:

Lévai Sándorné, Balogh Dávid, Elekné Szemők Zsóka, Hegedűs Éva, Károlyi Lajos, Kiss Eszter, Molnár Krisztina, Szűcs Mária, Varga Jánosné

A fóti Értéktár Hírlevél, kiadja a Windhager Kft. Decens Kiadója.

• **Kiadó, szerkesztőség:** 2120 Dunakeszi, Vörösmarty u. 2. • **Telefon:** 06-30-335-9050

• windhager@decens.eu • www.decens.eu • **Főszerkesztő:** Windhager Károly

• **Nyomdai előkészítés:** Kontreczki-Catalan Júlia • **Nyomda:** Press Union Kft. Mogyoród

Kiadónk fenntartja a jogot, hogy a kapott cikkeket szükség szerint átszerkeszti, lerövidíti, vagy kihagyja.

A beküldött írásokat és képeket nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

